

Užovka obojková

Užovka obojková (*Natrix natrix*) je evropský nejedovatý had z čeledi užovkovitých (*Colubridae*), podčeledi *Natricinae* a rodu *Natrix*. Aktuálně nejsou uznávány žádné poddruhy, ale má mnoho forem.

Rozšíření

Tento had se široce vyskytuje v nížinách kontinentální Evropy, od jižní Skandinávie po jižní Itálii, na Britských ostrovech s výjimkou Irska. Obývá i severozápadní Afriku a jihozápadní Asii. Její počty však v mnohých oblastech prudce klesají.

Vzhled

Užovka obojková je náš nejběžnější had, kolem štíhlého a dlouhého těla má 19 řad šupin. Hlavu mají mírně odlišenou podle pohlaví. Samice ji mají širší, zploštělejší a zřetelnější krk. Samci ji mají méně odlišitelnou od krku a protáhlejší. Dosahuje délky 100–120 cm. Největší exempláře v jižních oblastech však dosahují až dvoumetrové délky. Rekord je 205 centimetrů. Dožívají se až 10 let; nejstarší jedinec v zajetí se však dožil 23 let.

Barvu má různou, obvykle tmavě zelenou nebo hnědou, s charakteristickými žlutými nebo oranžovými, černě a bíle lemovanými pŕlměsíčitými skvrnami za hlavou. Některým jedincům pŕlměsíčky za hlavou chybí. Existují i exempláře šedé či černé, břicho mají však všechny užovky světlejší.

Od užovky podplamaté se kromě barvy odlišuje hlavně počtem šupin na hlavě. Užovka obojková má 7 retních štítků (užovka podplamatá 8), 1 předoční štítek (užovka podplamatá 2 až 3) a 2 až 4 záoční štítky (užovka podplamatá 3 až 5).

Způsob života a rozmnožování

Vyskytuje se většinou v blízkosti vody, ale ani tohle není pravidlo. Často se objeví na vinicích nebo v blízkosti lidských obydlí. Živí se obojživelníky a rybami, ale příležitostně i savci (drobnými hlodavci), ještěrkami a hmyzem. Přes zimu ulehá do zimního spánku a páří se krátce po jarním probuzení v dubnu až v květnu. Předtím se však vždy ještě svléká. Její vejce jsou dlouhá asi jen 3 centimetry s kožovitým povrchem jsou kladena po osmi až čtyřiceti kusech (vzácně až 50) v červnu a v červenci. V některých oblastech kladou užovky vejce hromadně na jedno místo, takže se tam může najít až 1500 vajec. Většinou jsou kladena v náplavových hromadách u řek, do hromad dřeva, listů a podobně. Známé jsou také případy, kdy klade svá vejce do kompostu. Před příchodem zemědělství byly užovky obojkové daleko méně početné. Právě díky kompostům se velmi rozšířily. V poslední době však kompostů ubývá a tak ubývá i užovek. Mláďata se líhnou po šesti až deseti týdnech. Vejce potřebují teplotu nejméně 21° C. Mladí hadi jsou dlouzí 15 až 20 centimetrů a jsou samostatní ihned po vylíhnutí.

Obrana

Užovka obojková je ve srovnání s ostatními hady neobyčejně rychlá, dokáže vyvinout rychlost až 6,7 kilometrů za hodinu. Protože nemá jedový aparát, na obranu produkuje pouze zapáchající tekutinu z kloaky, nebo předstírá smrt (tento obranný mechanismus se nazývá thanatoza). Někdy předstírá také útok, ale neotvírá při něm čelisti. Pokud ani tento způsob obrany nezabere, tak kouše. Největším nepřítelem užovek je člověk, dalšími pak jezevci, ježci, kočky a draví ptáci. Užovky rodu *Natrix* však mají jedovaté sliny, které působí hlavně na obojživelníky.

Pro člověka však nepředstavují vůbec žádné nebezpečí.

JE ŽIVOČICHEM ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÝM V KATEGORII – OHROŽENÝ DRUH

Kontakt:
Ing. Zdeněk Vitáček,
Zoologie obratlovců,
Přírodovědné oddělení
Vlastivědného muzea
a galerie v České Lípě,
487 824 145,
vitacek@muzeumcl.cz

Foto: archiv VMG v CL

Zdroj – Otevřená
encyklopedie
WIKIPEDIE